

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 99/02-97

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Juraja Babjaka a Eduarda Bárányu vo veci sťažnosti Mgr. J. G., bytom T., zastúpeného komerčným právnikom Mgr. Ľ. J., P., pre namietané porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky z dôvodu zbytočných prietahov v konaniach vedených na Krajskom úrade justičnej polície Policajného zboru v Trnave pod sp. zn. ČVS: KUV-68/OVVK-2000 a na Krajskej prokuratúre v Trenčíne pod sp. zn. 1 Kv 5/2001 na verejnom ústnom pojednávaní 13. novembra 2002 takto

r o z h o d o l :

Základné právo Mgr. J. G. podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky z dôvodu zbytočných prietahov v konaniach vedených na Krajskom úrade justičnej polície Policajného zboru v Trnave pod sp. zn. ČVS: KUV-68/OVVK-2000 a na Krajskej prokuratúre v Trenčíne pod sp. zn. 1 Kv 5/2001 p o r u š e n é n e b o l o .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 99/02-34 z 10. júla 2002 prijal na ďalšie konanie sťažnosť Mgr. J. G. (ďalej len „sťažovateľ“) v časti smerujúcej proti konaniam vedeným na Krajskom úrade vyšetrovania Policajného zboru v Trnave - teraz Krajský úrad justičnej polície Policajného zboru v Trnave (ďalej len „krajský úrad justičnej polície“) - pod sp. zn. ČVS: KUV-68/OVVK-2000 a na Krajskej prokuratúre v Trenčíne (ďalej len „krajská prokuratúra“) pod sp. zn. 1 Kv 5/2001 pre namietané porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) z dôvodu zbytočných prieťahov v konaní, pričom vo zvyšnej časti ju odmietol.

2. Sťažnosť predstavujú písomné podania sťažovateľa, resp. jeho právneho zástupcu z 24. apríla, 14. a 28. júna, 2. septembra, 9. a 22. októbra 2002, početné listiny vzťahujúce sa na jeho trestnú vec (ako prílohy sťažnosti) a tiež prednesy na verejnom ústnom pojednávaní ústavného súdu 9. októbra 2002.

Sťažovateľ sa domáhal, aby ústavný súd vyslovil, že vo vyššie označených konaniach krajského úradu justičnej polície a krajskej prokuratúry došlo k porušeniu jeho ústavného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, priznal mu finančné zadostučinenie vo výške 100 000 Sk a tiež aj náhradu trov konania a právneho zastúpenia (sumy 752 Sk, resp. 21 192 Sk).

Orgánom činným v trestnom konaní - krajskému úradu justičnej polície, ktorý vykonáva vyšetrovanie, a krajskej prokuratúre ako dozorovému orgánu v prípravnom trestnom konaní - vytkol viaceré skutočnosti ohľadne jeho trestného stíhania od 15. novembra 2000 súvisiaceho s dopravnou nehodou z predošlého dňa.

Ide predovšetkým o nerešpektovanie požiadaviek ohľadne rýchlosti trestného konania v zmysle § 2 ods. 4, § 164 ods. 2 a § 167 Trestného poriadku (ďalej len „TP“) a náležitého vedenia trestného konania podľa § 2 ods. 5 a § 164 ods. 3 TP. Podľa názoru sťažovateľa k prieťahom došlo v dôsledku nesprávneho postupu orgánov činných v trestnom konaní, ktoré nedostatočne reagovali na dôkaznú situáciu a iné okolnosti, ktoré nastali počas vyšetrovania, a nesprávne vykonali niektoré dôkazy. Niektoré dôkazy sa vykonali bez efektu, ktorý ani nemohli v žiadnom prípade priniesť, čo bolo jasné už v čase pred ich vykonaním (napr. rekognícia, vyšetrovací pokus, znalecký posudok z odboru zdravotníctva - psychiatrie, znalecký posudok z odboru cestnej dopravy, znalecký posudok z odboru zdravotníctva vo vzťahu k príčinám smrti poškodeného a pod.). Sťažovateľ tiež tvrdil, že nejde o náročnú vec na dokazovanie, pričom pri náležitom vedení prípravného konania mohlo byť toto ukončené maximálne do jedného roka. Prieťahy v konaní, ku ktorým došlo aj napriek jeho viacerým žiadostiam o ich odstránenie adresovaným orgánom prokuratúry, mali tiež negatívny dopad na jeho život (o zvolení sťažovateľa do funkcie sudcu sa rozhodovalo v čase neobjasnenosti dopravnej nehody, dlhší čas sa nemohol zamestnať a pod.).

3. Krajský úrad justičnej polície vo svojich písomných vyjadreniach z 20. mája a 29. júla 2002, ako aj vo svojich vyjadreniach vyslovených na verejných ústnych pojednávaniach ústavného súdu nesúhlasil s tvrdeniami sťažovateľa. Uviedol, že ide o komplikovaný prípad dopravnej nehody a neskončenie vyšetrovania nie je subjektívnym zavinením vyšetrovateľa.

Zdôraznil predovšetkým komplikácie, ktoré nastali v počiatkoch objasňovania dopravnej nehody z dôvodu odchodu sťažovateľa na neznáme miesto, a skutočnosti, že riadenie vozidla v čase nehody brala na seba (namiesto sťažovateľa) pôvodne iná osoba. Vec bola napriek tomu ukončená 12. januára 2001 s návrhom na podanie obžaloby. Napriek nariadenému doplneniu vyšetrovania zo strany dozorujúceho prokurátora (z Krajskej prokuratúry v Trnave) 23. februára 2001 bol vypracovaný opätovne návrh na podanie obžaloby. Po vrátení vyšetrovacieho spisu na doplnenie 19. marca 2001 dozorujúcou prokurátorkou (už z Krajskej prokuratúry v Trenčíne) bolo potrebné vykonať viaceré úkony

vrátane zisťovania možného ovplyvnenia sťažovateľa v čase nehody alkoholom. Vyšetrovanie potom predĺžilo najmä predloženie odlišného znaleckého posudku z odboru dopravy sťažovateľom 5. decembra 2001, čo vyvolalo potrebu pribratia do konania uznesením zo 7. decembra 2001 Žilinskej univerzity v Žiline, Ústavu súdneho inžinierstva (ďalej len „ústav súdneho inžinierstva“). Tento však napriek viacerým urgenciám znalecký posudok vypracoval až 16. augusta 2002.

4. Krajská prokuratúra vo vyjadreniach z 15. mája a 30. júla 2002 uviedla, že k faktickému výkonu dozoru nad prípravným konaním došlo z jej strany až 5. marca 2001. Vtedy jej Krajská prokuratúra v Trnave doručila obsah dozorového spisu na základe rozhodnutia Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) o odňatí a prikázaní veci z 5. februára 2002.

Dňa 23. marca 2001 dozorová prokurátorka dala vyšetrovateľovi pokyn na vykonanie ďalšieho potrebného dokazovania. Krajská prokuratúra o. i. poukázala na pribratie do konania 12. apríla 2001 Jesseniovej lekárskej fakulty v Martine Univerzity Komenského v Bratislave (ďalej len „lekárska fakulta“), ústavu súdneho inžinierstva v decembri 2001 a na problémy spojené s podaním znaleckých posudkov (predovšetkým pracovná zaťaženosť týchto ústavov a potreba opakovaných urgencií).

Krajská prokuratúra zdôraznila najmä, že po tom, ako jej bola trestná vec sťažovateľa prikázaná na ďalšie konanie, od počiatku vykonávala aktívny a priebežný dozor nad prípravným konaním, vyšetrovateľa usmerňovala písomnými, ale aj ústnymi pokynmi, pričom potreba vykonania ďalších dôkazov vyplynula postupne z dôkaznej situácie a v záujme čo najobjektívnejšieho zistenia skutkového stavu veci. Dĺžka vypracovania znaleckého posudku, najmä ústavom v zmysle § 110 ods. 1 TP, je prokurátorom prakticky neovplyvniteľná.

5. Účastníci konania pred ústavným súdom - sťažovateľ, krajský úrad justičnej polície a krajská prokuratúra - mali navzájom k dispozícii jednotlivé vyjadrenia, ktoré im boli ústavným súdom zaslané, a mohli k nim preto zaujať vlastné stanovisko. Pretože

krajský úrad justičnej polície tiež trval, aby ústavný súd konal vo veci samej na verejnom ústnom pojednávaní, ústavný súd tak v zmysle § 30 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) konal v dňoch 9. októbra a 13. novembra 2002.

II.

Z vyjadrení účastníkov konania, nimi zaslaných listín, vyšetrovacieho spisu krajského úradu justičnej polície sp. zn. ČVS: KUV-68/OVVK-2000 a dozorového spisu krajskej prokuratúry sp. zn. 1 Kv 5/01, ústavný súd zistil nasledovné relevantné skutočnosti.

Vyšetrovateľ krajského úradu justičnej polície uznesením zo 14. novembra 2000 začal trestné stíhanie a uznesením z 15. novembra 2000 vzniesol obvinenie sťažovateľovi pre skutok právne kvalifikovaný ako trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 224 ods. 1 a 2 Trestného zákona, ktorý mal spáchať tak, že „dňa 14. 11. 2000 okolo 17.45 hod. viedol za tmy po ceste I. tr. č. 61 osob. mot. vozidlo zn. Š-Fábia v smere od P. na obec D., kde v km 78,250 neprispôbil rýchlosť vozidla svojim schopnostiam a plne sa nevenoval situácii v cestnej premávke, v dôsledku čoho po pravej strane svojej jazdy pravou prednou časťou vozidla zo zadu narazil do pred ním idúceho v tom istom smere bicyklistu K. P., byt. P., ktorý následkom nárazu utrpel ťažké mozgovolebečné poranenie s bezvedomím, s poruchou regulácie životných funkcií s následným zastavením srdca a krvácaním do dutiny brušnej, ktorému zraneniu v ten istý deň o 19,50 hod. v NsP P. podľahol“.

Do 12. januára 2001, keď bol vypracovaný vyšetrovateľom návrh na podanie obžaloby, bolo vykonaných množstvo procesných úkonov (výsluchy obvineného, svedkov, znalcov, rekognícia, vyšetrovací pokus a pod.), o čom svedčia strany 1 až 400 prvého zväzku vyšetrovacieho spisu.

Druhý zväzok vyšetrovacieho spisu (strany 401 až 438) predstavuje priebeh vyšetrovania po vrátení vecí na doplnenie vyšetrovania až do podania ďalšieho návrhu na podanie obžaloby 23. februára 2001. V treťom zväzku (strany 1 až 427) sú obsiahnuté úkony po nariadenom doplnení vyšetrovania zo strany krajskej prokuratúry 19. marca 2001.

V treťom zväzku sa o. i. nachádzajú: uznesenie z 12. apríla 2001 o pribratí podľa § 110 ods. 1 TP na podanie znaleckého posudku lekárskej fakulty a jej znalecký posudok z 28. septembra 2001, doplnok k prvému posudku znalca v odbore dopravy (vyžiadaný vyšetrovateľom 18. mája 2001; 139 strán textu a 9 príloh), návrhy sťažovateľa na doplnenie dokazovania (vrátane predloženia relevantnej judikatúry a odborných článkov z oblasti dopravných nehôd) a jeho námietky - z apríla, júna, augusta, novembra a decembra 2001, vyrozumienia obhajcov sťažovateľa zo strany vyšetrovateľa o úkonoch v prípravnom konaní v priebehu roku 2001 (marec, apríl, máj, jún, august, september), výsluchy znalcov a 13 svedkov v roku 2001 (apríl až august).

Keďže sťažovateľ predložil krajskému úradu justičnej polície 5. decembra 2001 znalecký posudok z odboru cestnej dopravy, ktorý si dal sám vyhotoviť, pričom tento bol odlišný od prvého posudku iného znalca (a jeho doplnku), vyšetrovateľ pribral uznesením zo 7. decembra 2001 podľa § 110 ods. 1 TP ústav súdneho inžinierstva na podanie posudku a preskúmanie posudkov podaných znalcami z odboru doprava cestná, odvetvie nehody v cestnej doprave, v lehote do 28. februára 2002. Ústav súdneho inžinierstva požiadal vzhľadom na komplikovanosť prípadu a väčšie množstvo posudkov vypracovávaných pre štátne orgány o predĺženie termínu na podanie posudku najprv do 30. apríla, neskôr do 31. júla a napokon ho prisľúbil vypracovať do 20. augusta 2002 (aj na základe urgencií vyšetrovateľa). Znalecký posudok zo 16. augusta 2002 má vrátane príloh 91 strán a zaoberá sa významnými otázkami stanovenými pri zadaní znaleckej úlohy (postavenie bicykla s osobným automobilom v čase nárazu, grafická analýza dopravnej nehody, pravdepodobnosť vzniku dopravnej nehody, možnosti zabránenia jej vzniku zo strany sťažovateľa ...).

Vzhľadom na tento znalecký posudok sťažovateľ napr. podaním z 28. augusta 2002 navrhol krajskému úradu justičnej polície doplniť dokazovanie a zastaviť trestné stíhanie, 30. septembra 2002 predložil ďalší znalecký posudok z odboru cestnej dopravy a 2. októbra 2002 požiadal krajskú prokuratúru o preskúmanie postupu vyšetrovateľa.

Dozorový spis krajskej prokuratúry sp. zn. 1 Kv 5/01 obsahuje 316 strán vrátane rukopisov jednotlivých dozorových prokurátorov (po č. 1. 113 bola vec dozorovaná na Krajskej prokuratúre v Tmave).

Z úkonov dozorových prokurátorov v trestnej veci sťažovateľa - v mesiacoch marec, apríl, jún, august, september, október a december 2001, január, február, marec a júl 2002 - ide predovšetkým o: úradné záznamy týkajúce sa spisového materiálu a ďalšieho postupu vo veci (konzultácie s generálnou prokuratúrou), záznamy z previerky vyšetrovacieho spisu, správy o stave prípravného konania podávané generálnej prokuratúre, pokyny pre vyšetrovateľa podľa § 174 ods. 2 TP, žiadosti adresované vyšetrovateľovi ohľadne podania správ o stave veci (v niektorých prípadoch aj o predloženie spisu), odpovede sťažovateľovi na jeho žiadosti a námietky, predloženie podnetov a žiadostí sťažovateľa generálnej prokuratúre.

Dozorový spis krajskej prokuratúry obsahuje tiež viacero listín, z ktorých vyplýva, že vyšetrovateľ v trestnej veci sťažovateľa priebežne informoval krajskú prokuratúru o stave konania vo veci, zasielal príslušné listiny, pričom krajská prokuratúra na ne reagovala (o. i. napr. v súvislosti so znaleckým dokazovaním zo strany ústavu súdneho inžinierstva).

III.

1. Sťažovateľ namietal porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy z dôvodu zbytočných prietáhov v konaniach krajského úradu justičnej polície a krajskej prokuratúry. Podľa prvej vety citovaného ustanovenia ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov (...)“.

Ústavný súd už v uzneseniach sp. zn. II. ÚS 41/98 a sp. zn. II. ÚS 20/02 vyslovil, že právo na konanie bez zbytočných prieťahov zaručené čl. 48 ods. 2 ústavy sa v prípade konania pred orgánmi činnými v trestnom konaní chráni po začatí trestného stíhania (§ 160 TP), keď sa občan stáva účastníkom tohto konania buď ako obvinený, alebo poškodený. V náleze sp. zn. III. ÚS 60/00 uviedol, že u osoby, na ktorú bola podaná obžaloba, je účelom označeného práva odstránenie stavu jej právnej neistoty.

Účel práva na konanie bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorým je predovšetkým odstránenie stavu právnej neistoty obvineného, sa aj v prípravnom trestnom konaní sleduje konaním a rozhodovaním príslušných orgánov v primeranej lehote.

2. Otázku existencie zbytočných prieťahov v konaní ústavný súd aj v tomto prípade skúmal s poukazom na svoju stabilnú judikatúru, to znamená s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu a berúc do úvahy: A. právnu a faktickú zložitosť veci, B. správanie sťažovateľa a C. spôsoby, akými v konaní postupovali odporcovia, to znamená krajský úrad justičnej polície a krajská prokuratúra (obdobne pozri napr. II. ÚS 74/97 a I. ÚS 70/98).

A. Trestná vec sťažovateľa je pomerne zložitá najmä s poukazom na komplikované zisťovanie rozhodných skutočností súvisiacich s dopravnou nehodou. K tomuto stavu prispel aj sám sťažovateľ tým, že bezprostredne po dopravnej nehode, ku ktorej došlo 14. novembra 2000 okolo 17.45 h v smere od P. na D. v km 78,250, nevyčkal na príchod polície, ale opustil miesto nehody a políciou bol zistený až nasledujúci deň o 01.20 h pri kontrole v T.

O zložitosti veci svedčí dostatočne obsah vyšetrovacieho spisu krajského úradu justičnej polície a dozorového spisu krajskej prokuratúry (množstvo vypočutých osôb, zadovážených listín, znalecké posudky z rôznych oblastí ...). Vyšetrovateľ v dvoch prípadoch aplikoval § 110 ods. 1 TP - podľa ktorého vo výnimočných, obzvlášť obťažných prípadoch vyžadujúcich osobitné vedecké posúdenie môže orgán činný v trestnom konaní rozhodnúť o pribratí štátneho orgánu alebo ústavu na podanie posudku alebo na preskúmanie posudku podaného znalcom - a do konania pribral lekársku fakultu a ústav

súdneho inžinierstva. Ústav súdneho inžinierstva požiadal o predĺženie lehoty na vypracovanie znaleckého posudku výslovne aj „vzhľadom na komplikovanosť prípadu“.

B. Správanie sťažovateľa v priebehu doterajšieho konania - okrem vyššie označeného nedostatku - treba posudzovať komplexne. Jeho mnohé návrhy, žiadosti, podnety a sťažnosti sú súčasťou práva na obhajobu, motivované v konečnom dôsledku snahou dosiahnuť priaznivé rozhodnutie ešte v priebehu prípravného konania (zastavenie trestného stíhania pre nedostatok zavinenia). Sťažovateľom zvolený spôsob obhajoby však objektívne nezanedbateľne prispel k predĺženiu konania, s čím musel byť napokon aj sám uzrozumený.

C. Pri posudzovaní postupu krajského úradu justičnej polície a krajskej prokuratúry nie je úlohou ústavného súdu - ktorý ani nie je orgánom činným v trestnom konaní - nahradzovať činnosť týchto orgánov a určovať, aký najoptimálnejší postup v konaní trestná vec sťažovateľa vyžadovala. Úlohou ústavného súdu je zistiť, či konkrétny postup orgánov činných v trestnom konaní nie je z hľadiska naplnenia základného práva sťažovateľa na konanie bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy svojvoľný alebo zjavne neodôvodnený (obdobne pozri napr. I. ÚS 13/00).

Za zbytočný prietah v konaní orgánu činného v trestnom konaní možno považovať dobu jeho nečinnosti alebo zjavne neefektívnej činnosti pri napĺňaní účelu TP, predovšetkým požiadavky, aby trestné činy boli náležite zistené (§ 1 ods. 1 TP).

Z priebehu doterajšieho trestného konania, ktorý je naznačený v II. časti odôvodnenia tohto nálezu, ústavný súd nezistil zbytočné prietahy ani v konaní vyšetrovateľa krajského úradu justičnej polície a ani v konaní dozorujúcej krajskej prokuratúry. Tieto orgány postupovali v trestnej veci sťažovateľa v podstate spôsobom zodpovedajúcim najmä jej dôkaznej náročnosti. Prietahy vzniknuté pri vypracúvaní znaleckých posudkov lekárskou fakultou a ústavom súdneho inžinierstva neboli prietahmi zbytočnými (znalecké posudky majú význam pre zisťovanie skutočného stavu veci) a nemožno ich ani pričítať vyšetrujúcemu, resp. dozorujúcemu orgánu.

3. S poukazom najmä na konkrétne okolnosti trestnej veci sťažovateľa, jej dôkaznú náročnosť, správanie sťažovateľa, postupy krajského úradu justičnej polície a krajskej prokuratúry ústavný súd v konaniach označených orgánov - napriek v podstate dvojročnému vyšetrovaniu trestnej veci sťažovateľa - nezistil zbytočné prietahy, a preto vo výroku tohto nálezu vyslovil, že základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy porušené nebolo.

Vzhľadom na takýto výrok nebolo potom možné sťažovateľovi priznať primerané finančné zadost'účinenie ani uložiť krajskému úradu justičnej polície a krajskej prokuratúre povinnosť, aby mu uhradili trovy konania a právneho zastúpenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. novembra 2002